

ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Directeur du journal *Armenia*
MARSEILLE (France)

1915 ՅՈՒՆԿԱՐ 18 Բ₂.
(Հ.Տ. 1915 Յունկար 5)

ԳԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խժապգործիւնը եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մաս-
ամբ միայն կը հրատարակէ իրեն լրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր
չէ վերադարձունել շնորասարկուած ձեռագիրները:
Դանուցուներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:
Դանուցման 1 միլիոն զիրը 1 սանդղիմ կարծէ. 1 զիւսգիրը 2 սանդղիմ:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la
Rédaction : Place Alexandre-Labadie, 17

ԿՈՎԿԱՍՈՒ

ՀԱՅ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐՈՒՆ
ՆՊԱՍՏՈՂ ԿՈՄԻՏԷ

COMITÉ DE SECOURS AUX VOLONTAIRES
ARMÉNIENS DU CAUCASE

Առեհապետ՝

Մկրտիչ փոխթուղապետն.

Ստեփանոս

Գարեգին Յովնանեան.

Գրանձապահ՝

Գարեգին Շահամեան.

Խորհրդակցանք՝

Յու/հաննէս Սահաթ ճեան,

Յովհաննէս Պալթաեան.

Յովհաննէս Լիւիսէրեան.

Παυλὸς Ἀποστόλος

Թղթակցութիւններ պէտք է
դրկել Արմէնիաի խմբագրութեան,
ինչպէս նաեւ բոլոր նուէրներ Արմէ-
նիաի միջոցով կամ ուղղակի դան-
ձապահի Հասցէին (K. Chahlamian,
Rue Longue des Capucins, N° 15.
Marseille):

Կոմիտէի նպատակը պիտի ըլլայ
Մարտէլի և Արտասահմանի շարոր
հայ գաղութներու մէջ նպատակներ
հաւաքել և զըլկել Թիֆլիս նոյն նը-
պատակով կազմուած Ազգային Բիւ-
րոյին:

Երբ կովկասի մէջ խորտաճ հայ
կամաւորներ կերթան իրենց անձ
բոլորանուէր զոհէ թիւ բահայաս-
տանի ազատութեան Ս. Գործին,
արտասահման գննուող Հայեր պի-
տի կրնան այնչափ անսիրտ ու ան-
տարբեր մնալ որ զէթ իրենց գան-
ձէն մաս մը չնսիրեն այդ գործին
իրենց ալ մասնակցած լինելու համար:

Ո՛վ որ Հայ է, ո՛վ որ մարդ է և կը
դպայ, թո՛ղ փութայ իր նպատակը
հասցունելու:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բզդ. — Նամակ եզրպտուսն (Գահր
րէ). — Ռուսիա եւ Հայկական խնդիրը.
— Կովկաս գաղթող Հայերը. — Ռու
զօրաբանակը Թիւրքմանյանտանի մէջ
— Ռուսեթիւրք պատերազմը եւ Հայերը.
— Աղաներ դէռ կա՞ մեզանում. — Հա
յեր ի Թիւրքիա. — Հայնո յեզրպտուս. —
Նամակ փարիզին. — Ֆրանսական բանա
կի Հայ կամաւորների կեանքին. — Հայ ազ
գի մասին դասախօսութիւն Լոնտոնի
մէջ. — Ներքին լուրեր. — Թիւրքիայի
միջամտութիւնը եւրոպական պատերազ
մին. — Թիւրքական լուրեր. — Թիւրքե
րի արշաւանքը Պարսկաստանի մէջ. —
Զառազան լուրեր. — Բանասիրական
(Օրհնութիւնը). — Ծանուցումներ:

U. 27.

Վաղը, երեքշաբթի, Ծննդեան
տոնի առաջին օրը լինելով այս շա-
բաթի Արմենիան հրատարակուած
է այսօր, երկուշաբթի, վերանակ
հրեքշաբթի:

ՆԱՄԱԿ ԵԳԻՊՏՈՍԻՆ

Դաճիկէ, 18 դեկտ. 1914

Գանձրեկի հարցը երեք հոկտեմբերին եւ Ս. Կ.
տիս քահանայ Շաղոյեանի երկու քա-
ղաքներ:

Եղիշատաւ Առաջնորդ Գեր. Թոր-
գոմ եպիսկոպոսի կարգադրութեամբ
անցեալ Նոյեմբեր ամսոյ 11ին երե-
կոյեան ժամ 6էն սկսեալ « խաղաղա-
կան» ժամատացութեամբ հսկում կա-
տարուեցաւ ի Գահիրէ, նախագա-
հութեամբ Առաջնորդ Սրբազանի,
որ թէև ծանրապէս հիւանդ էր և
Ա. քահ. Շաղօեանի յանձնարարած
էր քարոզել, սակայն Ներկայ գրա-
նուեցաւ և քսան վարկենի չափ խօ-
սեցաւ իր սովորական պերճախօսու-
թեամբ, և հոգևորապէս մխիթարեց
ժողովուրդը, որ խուռն բազմու-
թեամբ լեցուցած էր եկեղեցին:
Նոյն ամսոյ 27ին միևնոյն ժաման և
նախորդին ծրագրով սկսաւ Բ. հըս-
կումբ, նոյն տիւր ու մկրտողձիկ
ընթերցումներով: Նմանապէս դեկտ.
11ին Գ. հսկում կատարուեցաւ:
Այս երկու հսկումներուն Առաջնորդ
սրբազանը բացակայ էր, Աղեքսանդ.

րիա գտնուելուն պատճառաւ Հեա-
ւարար Շաղոյեան քահանային յանձ-
նարարուեցաւ քարոզել: Երկու քա-
րոզներու ընաբանն էր Գործք առա-
քելոցի հետեւեալ նախադասութիւնը.
« Եւ պիտի քստէպ լինէին յեկեղեց-
ւոյն ... առ Աստուած »: Այլովքի և
Հաւատքի գործնական ըմբռնու-
թիւն կատարելու բացատրութիւններ
պատշաճօրէն տալէ վերջ, անցաւ հե-
տեւեալ պատմական հայրենաշունչ նը-
կարագրութեանց, յանձնարարելով
Ժողովրդեան որ կարգան խորհնա-
ցի, Եղիշէ, Փարպեցի և ասոնց նը-
ման հայ պատմութիւններ, մասնա-
ւորապէս Առաքել պատմագրի սըր-
տանդիկ նկարագրականներ կարգան,
իմանալու համար թէ մօր նախնիք
յաշուն Հայութեան և Գրիգորանե-
թեան ինչ տառապանքներ կրած
են:

«Ահա այսպէս, հայ ժողովուրդը ամենահսկայ հաւատքով հաւատարմապէս սիրած է իր կրօնքն ու հայրենիքը, այն համոզումով թէ ազգեր առանց հայրենիքի գոյութիւն չունին։ Հայրենեաց բռնազրուումէն ի վեր հայութիւնը եկեղեցին ընդունեց իբրեւ հայրենիք եւ մինչև այսօր անով մխիթարուեցաւ ու անով պահեց իր գոյութիւնը, վասն զի ուր որ գաղթեց հայութիւնէն մաս մը ձոն եկեղեցի մը հաստատեց ու անոր հայրենաւանդ ծէսերով գոտա իր մխիթարութիւնը, ինչպէս որովայն գոտանց երեսնամեայ հայաժամայ ժամանակամիջոցին «հայր մեր զՍատուած ճանաչեմք եւ մայր մեր զՍուրբ Եկեղեցին» գաւանդով, կամաւ եւ իմացեալ մահով անձերնին կը դնէին, արդար գիւժադրութիւններով հանգերձ, մինչև որ ձանձրացան բռնակալները եւ արտօնեցին որ ամենք ազատօրէն պաշտէ իր կրօնքը։

Պշատանական սիրով կարելի չէ
իրիկել հայրենիքը, այլ անձնապահու-
թեամբ և երբեմն ալ նւթական ու-
րով Ուրեմն պէտք է որ ամեն հայ
ստ կարողութեան մասնակցի հայ-
րենիքի փրկութեան Ս. Գործին, հա-

որստն իր գրամով, գրագեան իր
գրչով ու զինւորն իր թևերու ու
թով Այս ուժերն իրարու միացնե-
լով կարելի է հրաշքներ գործել, մի-
այն աղօթքով ու հաւատքով կարելի
է բան մ'ընել: Ինչպէս Առաքեալը
կը խրատէ. « Եթէ լեռներ փոփոխե-
լու չափ հաւատք ունենաս, առանց
սիրտ ունիչ ես », մասն զի կատարեալ
սէրն է ու կը մէջ զմեզ գէպի գոր-
ծու:

Հասարակած ենք հաս ազգութիւն
և Սխառնութիւն ինքնաբերական
հիս խաղաղութիւն պարզեհ, մեք
առաջադեպ ազգին ազատութիւն և
անոր սիրտը յոյս ունիւթ թաղաւ
րաց ու զինորութեանց յաջողութիւն
շնորհէ, Եկեղեցիին ալ իր հը-
նաւանդ ախրութեամբ «Թաղաւ-
րաց Բրիտանիայ և զինորեալ
մահկանաց նոցա» կազմէ, ինչպէս
նաեւ «ազգիս Հայաց ազատութիւն» և
«յաղապարհային ուրք մատենալ են
ի ձեռն անորինաց վտան անուանին
Բրիտանի, զՏէր պաշտպանութեան» :

Դարերէն ի վեր այս աղօթքներով
վաստւած ձանձրացուցինք առանց
դորձնական քայլ մ'առնելու, վասն
զի իրենց պարտականութիւն չբ
ճանչող հաւատացեալներու աղօթք-
ներ լսելի չեն լինիր:

Երբ Պարսից Յազկերտ թագաւորը (արքայից արքայն) ի ներկայութեան Պարեգին անուն մանկահասակ Հայ նախարարին կը նախատէր զՔրիստոնէութիւնը, երանելի նախարարը ամենայն համարձակութեամբ պաշտպանեց զՔրիստոնէութիւն իր պատուական անձի գնով: Թէն Յազկերտ ջանաց համոզել և պառնալիքներով իր մօլար դէնին արձունել զՊարեգին, բայց նա իր սրճնական հաւատքի զօրութեամբ րկամեայ չարչարանքներով տոկաց և նահատակուեցաւ կրօնքի և Հայ. ենեաց սիրոյն համար:

Այսօր բնակութիւնս մեր սրտի հա-
տարներէն լուր մը չունինք, պատե-
ազ Զեկերու հետեանքով հազարաւ-
որ թիւններ իզուր չուն պատճառաւ.

սրտերն իսկ կը ճախ, վրան զի չենք կարող նիւթապէս ու բարոյապէս օգնել անոնց. ո՛ր գիտէ, ինչ անակնկալներ պատրաստուած են անոնց. համար, իսկ մենք Եգիպտոսի ազատ միջավայրին մէջ հանգիստ կապրինք, շնորհիւ անգլիական հզօր ու բարեխնամ կառավարութեան, Լսելով կարելի չէ զգալ թէ ինչէ տառապանք ըստաճը, այլ պէտք է ներկայ լինել տեսնել և իր կաշիին վրայ զգալ այն դժոխային տանջանքներ, որոնք սատանաներն անգամ սոսկացնելու բռնովն ունին։ Ուրեմն միայն ազօթքով չէ որ պիտի կարենանք մեր հոգեհաստորներու վիշտերը մեղմացնել, այլ մասնակից լինելով անոնց ցաւերուն։ Անոնցմէ շատերը հերոսաբար կը կռուին պատերազմի դաշտին վրայ ի սէր ազատութեան հայրենեաց, իսկ անգէնները ոչխարներու նման կը մորթոտուին։ Եթէ արդարեւ չենք կրնար կամ հնարաւորութիւն չունինք երթալու և միանալու անոնց՝ Ս. Գործին, ինչպէս ներկայիս կը ընեն մեր բուսահայ եղբայրներ ու քոյրեր իրենց անձով ու նիւթականով նուիրուած, մենք ալ գէթ մեր բերնի պատառն բաժին հանելու ենք անոնց, սրտնք իրաւամբ կըստպանին մեզնէ։ Պարտականութեան մեծ բաժինն ունինք արտասահմանի մէջ ազատ ապրող հայերու։

Ռուսիան իսկ թագաւոր և իր երկու որդիներ չլծայակալ գերի տարուած էին Բելգիանդին, գտնուեցաւ կին մը որ նկատելով թորոսի ոյմն ու կորսվը, վարչադիտութիւնն ու հանձարը, բացաւ իր ճոխ գանձը։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆԸ

(Հայ մարտիկներու կողմէի նշան)

Պէտք է անգամ մ'ալ լաց ըլլալ։ Անգամ մ'ալ լաց, հայր իմ պաշտելի։ Ամէն ինչ կատարեալ է. չե՞ս հաւատարմի՞ հաւատարկաց անգամ մ'ալ արտասուէ անպէս, ինչպէս որ արտասուցիր այն օրը, երբ մեզի տէր քո սուրբ օրհնութիւնը։

Հետեւ հայրենիքս, քո շիրմին ու քո յուշավայրերէն, օտար երկրի տակ, կուգէի լալ, լալ հողիս ու սրտիս խորքերէն, բայց, աւաղ, աղբիւրը ցամքած է։

Կարօտը, տառապանքը, զրկանքը, հալուածալը արդեօք սիրտս քարացուցին, թէ ամէն ինչ ուրացայ ու մոռցայ։ Ա՛խ, ո՛չ, հայր իմ պաշտելի, բնաւ չեմ'դադրած քեզի սիրելէ ու քեզի պաշտելէ։ Կուգէի լալ, արտասուել սրտովիս ու սմբով հողով... աղբիւրը ցամքած է... ներքի ինձի, ներքի քո անհատատրիմ գաւակին...։

Թո՛ղ քո արտասուքները անգամ մ'ալ կաթկաթին քո ակունքներէն և թո՛ղ անոնք անգամ մ'ալ թրջեն քո վեհ գեմքը, ինչպէս թրջեցին այն օրը, երբ դու մեզի օրհնեցիր։

Խօթն էին անոնք, խորր ընկուղիների մը հովանիներն տակ, գիւղի աղբիւրի կողքին —

ըր թորոսի (1) պէտքերուն համար, հաւատ ունենալով թէ նա կարող էր իր ունեցած հանձարով և տրամադրուած դուժարներով ձեռք անցուցնել իր բռնադատուած իշխանութիւնը և վերադառնալ կիլիկիան թաւադարձութիւնը։ Արդարեւ առիւծի կորիւնը խորտակեց չղթանքը, որոնցմով կաշկանդուած էր և գանձերը իրեն հետ առնելով սրացաւ իր հայրենի աշխարհը, կազմակերպեց հայ խումբեր և յարձակութեամբ վերադարձեց կիլիկիան, ահ ու սարսափ սիրտով սահմանակից իշխանութիւններուն վրայ. և յաղթական փառքերով մինչև իր մահը իշխանութիւնը բրաւ իր տիրապետած երկրներուն։ Ահա թէ դրամն ինչ հրաշքներ գործած է։

Ն.
(Եւրոպական)

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՀԱՅԿԱՆԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Պետրոգրադէն կը հեռագրեն յնվր. 13ին.

«Արտաքին գործերի նախարարութիւնը նախնապէս Գիրք մը պիտի հրատարակէ որ Հայկական խնդրին վերաբերող վաւերագիրների (document) հաւաքածոյ մ'է։ Պիտի պարունակէ թիւրքահայատանի բարենորոգումներին նկատմամբ վերջերս կատարուած դիւանագիտական լծակցութիւնները և Հայաստանի սպառնալից կազմակերպութեան ծրագիրներին վերաբերեալ մի քանի վաւերագիրներ։

Յին ժամանակ Լեւոն և իր Ռուսիոյ որդին մեռած էին, միայն թորոս ող մը նաջած էր։

գիւղի ծերունիները, և մենք գիւղի պատանիներս, անոնց շուրջը։

Կարմիր գինին գանձը կուրախեցէր, մենք մեր խոյրերով կը դուրսանայինք։

Գիւղի «Գողթն» էին անոնք, իսկ մենք գիւղի «Լաճերը»։

Ծերութիւնը կը վերջիւնանցաւ, զայն կը բաղդատէ ներկային հետ, և կը պրպշտէ ապագան։ Գայն աւելի հեշտաւէտ գարձրեւելու իր յաջորդներուն համար։

Մանկութիւնը, անհոգ ու անցաւ, անցեալ չունի, ներկայով կը գոհանայ ու ապագան կանգիտանայ։

Մեր հայրերը կը խօսէին հին ու հին անցեալէն, իրենց ուրախ ու տրտում օրերէն, և անոնք համոզուած էին, որ վաղը աւելի լաւ պիտի ըլլայ իրենց գաւակներուն համար։

Մենք կաշխատէինք աւելի ուրախ անցնել վայրկեանները, որոնք մերն էին ու մեր սեփականութիւնը։

Լեւոն կուշտին պարգած է գիւղը։ Լեւոն կատարը ծածկած է, հին հին օրերէ ի վեր թանձր ձիւնով մը։ Զուրը կը հօտի կաթիլ-կաթիլ, առուակ մը կը չիւնէ ու երգ մը կը յօրինէ մանուշակներու փափուկ լարերուն զարնելով։

Պարը, գիւղին ստորոտը, ծիծաղուն լաւ կը կերկարէ։ Նա կը չիւնէ, երբ Արշալոյսը լեւոն կատարը կը շառագունէ, ու ամօթին կը կարմրի, երբ Արեւը իր կուրծքը կը պատուէ հոն հանգչելու համար։

Լեւոն ծերացած է։ Դիւրին է տեսնել

Այս նախնապէս նոր գրքին մէջ Հայկական խնդրին վրայ պիտի խօսուի թէ իբրեւ բուսական ներքին խնդիր և թէ իբրեւ արտաքին քաղաքականութեան վերաբերեալ գործ։»

ԿՈՎԿԱՍ ՊԱՂԹՈՂ ՀԱՅԵՐԸ

Թիֆլիսէն կը հեռագրեն յունվար 14ին. «Ռուսական սահմանն անցնող թիւրքահայ փախստականների թիւը 80.000ի (?) կը հասնի արդէն։ Ամէնքն ալ անսկարադրելի խեղճ վիճակի մը մէջ կը գտնուին։»

ՌՈՒՍ ԶՕՐԱԲԱՆԱԿԸ ԹԻՐԻՔԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Պետրոգրադէն կը հեռագրեն յնվր. 13ին.

«Օլթիի գծին վրայ, վերջապահ թիւրք զօրքերին հետ կռիւները կը շարունակուին Օլթի սու գետակին վրայ և աւելի դէպի արեւմուտք։

Գարաուրդանի երկրամասին մէջ կատաղի կռիւ մը կը շարունակուի որ մեզի նպատաւոր գառնալու երկայթն ունի։

Յունվար 11ին գերի բռնեցինք հետեակազօրքի 92րդը, բաղկացած 11 սպայներէ, 3 զինւորական բժիշկներէ և 1500ի չափ զօրքերէ։ Հետեակազօրքի 52ի մէջ գտնաւորուող (bataillon) ոչնչացուցինք և 250 գերի բռնեցինք սրնցմէ մէկը սպայ, թիւրքական հողին վրայ բլուր մը առինք և գրաւեցինք թշնամիին մէկ բանակատեղը, թնդանօ ժաձգութեան պիտոյքները և բազմաթիւ զէնքերը մթերանցով մը մէկտեղ։»

Պետրոգրադ, 15 յունվար
Կիւմացունեն թէ ուս զօրքերը

անոր լեռ, սպիտակ ու տեսալքեմ գանկը։ Լճակը — առոյգ ու կայտառ — ամէն մարդու կը շալլէ իր գեղանոյշ ժպիտը։

Լեւոն մեր գիւղի պաշտպանն է, լճակը մեր փառաւոր սպառաշի խորհրդանշանը։

Պաշտպանելու համար, լեւոն բարձրանաւ, հրճելու ու հանգստանալու համար, լճակը գնանք։

Որքան դժուար է վերելքը գէպի կատարէն այս լեռան, որ ոչ մէկ հովանի կընդձեռէ մեզի։ Մի՛ վտանգէք ձեր կեանքը։ Կը տեսնէք այս ձիւնը, որը կը կուտակէ շերտ-շերտ տարիներէ ու դարերէ ի վեր և որը, թերեւ, իր տակ թաղէ ձեզի։ Ոչ, մի՛ վորձեք, որովհետեւ նա նման է եղասէր ու ցաւագար ծերութեան, որը միայն իր հանգիստը կը փնտռէ։ Նա ազատ է և խաւար ու մութ անդունդներ ունի, ուր ոչինչ կը բուսնի, ոչինչ կապրի։

Ապրիլու, հրճելու ու խնդալու համար լճակին գնալու է, որը կերպէ ու կը փոքրէ յաւիտենական սէրը, ազատ կեանքը, ստեղծագործող աշխատութիւնը։

Մէջ, լճակի իմ... հո՛ն... կուգէի ամբողջ ըլլալ, կապտաւուն շուրջափող ներքեւ, դուրաւ արտասուքներու հոսումին հանդիսատես, հովի անցնէր յոգնած գիւղուս վրային ու սիրակարօտ ու սիրամաշ հողիս շենքերէր երգէ սիրոյ, երգէ կարօտի, համոյրի, զրգանքի... ու հո՛ն, ամբողջ, անգամ մը հանգիստ առնէի ու մօտալուտ գարունին հեշտանքը վայելէի գրկիդ վըրայ, բազուկներուդ մէջ, թեւթեւ ծաւալուող մազերուդ շուրջին տակ...։

որոնք կը հետապնդէին թիւրք ժ. զօրաբանակի բեկորները, միեւնոյն ժամանակ ջախջախած են ժ.Ա. զօրաբանակը որի խորտակումը կատարեալ եղած է։ Յայտնի կերեի որ թիւրքերին կարաուրդանի մէջ կատարած պատերազմական դարձուածը անդամանելի կերպով ձախորդ եղած է։

Սե Ծովի ռուս նաւատորմը այս վերջին օրեր 80 թիւրքական առաւադաստաններ ընկղմած է որոնք Անատոլի բանակին օգնական զօրք կը փոխադրէին։»

ՌՈՒՍԵԹԻՐԻՔ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Պուլկարիսէն 120 հայ կամաւորներ անցած են Թիֆլիս, Ռուսական Ռուսիայի վրայով։ Այս ճանրոր, պարթիւնը տեսած է 31 օր, որի ընթացքին հայ կամաւորները դժուարութիւններ հանդիպած են և կէս ճանապարհին դրամական պատճառով Թիֆլիսի Հայոց Բարեգործական ընկերութեան նպատակով խնդրելով յաջողած են շարունակել իրենց ճանապարհը։

— Ժընեվէն 7 բժիշկներ կը մեկնին կովկաս, մտնելու համար հայ կամաւորներին գնդերին մէջ։

— Իգդիրէն «Հորիզոն»-ի գրուած մէկ նամակէն կը քաղենք հետեւեւել. «Նոյեմբեր 23 (գեղտ. 6)ին և 28ին Գ. ի շուրջ տեղի ունեցած կըստիւններին մասնակցել է և երկրորդ հայկական խումբը. վիրաւորուել են 7 զինւորներ որոնց անուն ապագանունները իր ժամանակին հեռագրել ենք ձեզ։ Այսօր իմանում ենք, որ մեր կամաւորներից շատերը քաջութեան համար արժանացել են Գե-

կանանչին վրայ ճաշ պատրաստ է — խորոված ոչխար, հայկական «փխլաւ» և կարմիր գինու «պղզիկները» սփռուց կը ծածկեն։

Ծալապատիկ կը նստոտինք սեղանին շուրջը։ Բաժակները կը հնչեն ու շուրթները կը շարժին «կենացներ» մաղթելով ապագայ սերունդին։

Ձիւնը պիտի հալի, ծաղիկը պիտի թռչի։ Կրկին գարուն պիտի գայ, նոր ծաղիկներ պիտի ծաղկեն գիւղին բոլորտիքը, աւելի գեղեցիկ ու հոտաւետ։ Հաւատքը կեանքի հիմքն է. յուսո՛ւ ու պիտի յաղթեն։

«Երբ մը երգեցէք, տղաներս», կըսէ ծերունիներէն մէկը, որու ձեռները կը դողդողեն, ինչպէս տերեւները այս հսկայ ծառին։

Եւ մենք կերպեցք ու լեւոն կարճապահ է ու լճակը կը ծափէ։

«Չախորդ օրերը ձմրան նման կուգան ու կերթան, վհառելու չէ՛, վերջ կուենան, կուգան ու կերթան...»

Երբ կը լսէ բաժակները չեն հնչիր ու շուրթները չեն շարժիր. լեւոն կը հանգչի ու լճակը չի ծափէ։

Խորին լուսնիւնը կը սփռէ ամէն տեղ։ Հովը չի սուլեր այլեւս, առուակը չի հօսիր, ծառին տերեւները չեն դողար, ծաղիկը չի ծաղկիր։

Այս օրերու առիթ ունեցայ այցելելու հայ զինուոր Տիար Առաքելեանին (Տրապիզոնցի) որ պատկած է Les Annales հիւանդանոցը. իր երկու ոտքերը սառեր են պահանջութիւն ըրած ժամանակ և թէկ վիճակը ծանր է բայց բժիշկը լիտայոյ է որ պիտի ազատէ տղան. Շատ լաւ տղա պաւորութիւն գործեց վրաս երկու տասարդին քաջ, կտրուկ վերաբերմունքը, իր բուն ցանկութիւնը շատ լաւանալու և նորէն դառնալու ուղի մաղաշաւը. իր պատմածին նայելով, Հայ կամաւորները շատ լաւ վարուելի գիտեն, շատ լաւ նշանաւորներ են և մինչև օրս հազիւ 1-2 վիրաւոր կայ իրենց մէջ, թէև անվահեր կերթան թշնամուն դէմ:

Փարիզի հայ դպրութիւն կայ շատ տի. թէ՛ տաք զգեստեղէններ կը պատրաստէ և կուղարկէ և թէ՛ տաք տեստեղէններ և այլն. կովկասի հայ կամաւորներուն օգնելու մասին ալ լաւքեր կը լինին:

Փարիզի Գոնսթրալադուսի մըըցումը յաջողութեամբ անցունելով ընդունուած է մի հայ երիտասարդ, Հայկազուն անունով:

X

ՅԻՄՆԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ ՀԱՅ ԿԱՄԱՎՈՐՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Թերևս այս նամակը կընդունիք Նոր Տարին առաջ և կամ մի քիչ յետոյ. արդ, այս առթիւ չենք մոռնար ձեզ շնորհաւորել նոր տարին, մաղթելով որ ան ընկալ երջանկաբեր տարին թէ՛ մեզ Հայոց և թէ՛ ամբողջ աշխարհի համար ու նաեւ բերէ մեզ հայկական յաղթանակներու տաւետիւը. Նոր Տարին կը շնորհաւորենք նաեւ բոլոր հայութեան:

Գալով մեզ, Փրանսական բանակի հայ կամաւորներուն, այս տոնական օրերը թէև մեր խրամատներուն մէջ անցուցինք, բայց լաւ խնամուած էինք. համեզ կերակուրներ պատրաստած էին տոնական օրերու առթիւ և հասարակ գինիէն յետոյ շամբանիա ալ տուած էին մեզ. ինչպէս նաեւ պատուով Ահա այդպէս խնամուած էին տոնական օրերու առթիւ հարկը հաղարաւոր զինուորներ որոնք սոսկամաղուլը կը դըռնուին ներկայիս. Այս ամենափոքր մանրամասնութիւնը կուտամ ձեզ պարզապէս ըսելու համար թէ ինչպէս խնամուած են Փրանսացի զինուորները պատերազմի ժամանակ իսկ:

Շնորհակալութիւն կը յայտնենք ձեր զրկած նամակի թուղթերուն համար, ինչպէս նաեւ ձեր թերթով մեր թարգմանը եղած ընդհանուր համար հայ հասարակութեան առջև: Կը փութանք նաեւ շնորհակալութիւն յայտնել այն հայ տիկնանց

բանական հանգիստը պատարագ մատոյց Ն. Բ. Սեդակտոսի նորնոր Սուլթանին, բարեբաւակի վաճառականութեան Վահան: Կայ էին Սուլթան սենեկապետ Վահան, մէտ պէյ Ֆախրի յանուն Ն. Բ. Սուլթանին, Բրիտանական Դիւանագիտական Գործակալութեան արեւելեան ճիւղին քարտուղար Պ. Սթոր, Ն. Վ. Պօլոս փաշա Նուպար, Տէր և Տիկին Առաքել պէյ Նուպար, Ազգ. Արքեպիսկոպոս, Քաղ. Ժողովոյ և հոգաբարձութեան անդամներ, Հայ բժիշկներ, փաստաբաններ, ազատ արուեստից պատկանաբար, ևն. որոնք ընդունեցան դասին մէջ:

Եկեղեցին լեւն էր երկուսն իսկոն բազմութեամբ. Ազգ. Վարժարանի աշակերտները և աշակերտուհիները գրաւած էին Տաճարի երկայնքը: Ընդունելութիւնը և կարգապահութիւնը կանոնաւոր կերպով անցան Առաջնորդարանի դիւանապետ Պ. Աղապարի հսկողութեան տակ: Պատարագի երգեցողութիւնը կատարուեցան տպաւորիչ ներդաշնակութեամբ: Վերին Աւետարանէն յետոյ, պատարագիչ Սրբապետը «Ի զօրութեան Քում ուրախ եղիցի Թագաւոր» բնաբանին վրայ քարոզեց համառօտեւ, մաղթանքներ ընելով Ն. Բարձրութեան կըրանկաբեր վեհապետութեան առթիւ, և Սրբաւոյ օրհնութիւնը հայցելով երկրին ներկայ պետական կազմին և զայն հովանաւորող Բրիտանական Կայսրութեան վրայ:

Պատարագէ վերջ, Առաջնորդարանի սրբաշին մէջ, սիրալիւ ընդունելութիւն մը տեղի ունեցաւ: Ա. Մենեկապետը Ն. Բ. Սուլթանին ողջոյնը և գոհունակութիւնը յայտնեց և Հայ եկեղեցական երգերու պատկաւազդեցիկ զեղեցկութեան մասին զովեւտով խոսեցաւ. հարցումներ ըրաւ քրտար լեզուի և աշխարհաբարի յարաբերութեան վրայ. նոյնպէս, Պ. Սթորս իր զմայլանքը յայտնեց հայկական եղանակներու վրայ յիշելով Կոմիտաս վրդ. ի աշխատութիւնները և արդիւնները: Պ. Սթորս փափաք յայտնեց միևնոյն ատեն, ուրիշ առթիւ ևս ներկայ գտնուի հայկական մանկագութեան և պատարագի, լիովին դադար կազմելու համար հայ պաշտամունքի և կրօնական երաժշտութեան մասին:

Կեր. Ս. Առաջնորդը և Վահան Պօլոս փաշա պատշաճ մեծարանքներով պատուեցին հիւրերը: Ի պատիւ Ն. Բ. Սուլթանին, Ազգ. վարժարանները այսօր փակ յեացին:

Շաբաթ օր (դեկտ. 26), ուսու կառավարութեան Գահիրէի դեսպանը սեմ. Ալեքսիս Զմիւռնով աչքիւնելով Վահան Պօլոս փաշա Նուպարի, անձամբ հաղորդեց Վահան Պօլոսին գոհունակութիւնը, զոր Ռուսիոյ Առաքին Գործերու նախարար Պ. Սաքա-նօֆ հեռագրած է իրեն շնորհաւորական այն հեռագրին համար, զոր իբրեւ Հայկական պատուաւերական նախագահ՝ Պօլոս փաշա նախորդ շաբաթ օրը Բեթթօ կրատ ուղղած էր, Ռուսիոյ Կայսեր անուն տօնին առթիւ: Նոյն օրը Առաջնորդը այցելեց Ն. Վահանութեան:

Կրտսեղեմի և Արեւելքի անկէքան եպիսկոպոս Գեր. Տ. Մարինէի երեկ (դեկտ. 28) այցելեց Առաջնորդ Նոր. Բահանայից դարձ Առաջնորդարանի դռնէն յարգանք զիմաւորելով Ն. Սրբապետութեանը առաջնորդեց ընդունելութեան զահ-լիւն Երեք քառորդ ժամու սիրալիւ տեսակցութենէ մը վերջ, ուր Ս. Առաջնորդը տեղեկութիւններ հաղորդեց Հայ եկեղեցւոյ կազմութեան և տեղոյ ազգային կեանքի մասին, միասին եկեղեցի իշան: Արթիւն և հայ եկեղեցւոյ ծեսերու և եկեղեցական սպաններու մասին կարգ մը ծանօթութիւններ ստանալէ վերջ, մեկնեցաւ գոհունակ տղաւորութեամբ:

Գէորգը մի ազգու քարոզ ապաց, նկարագրեց մեր հայերիս գրութիւնը՝ աւերած գիւղեր, անվերջ զոհեր և հազարաւոր կտրիճներ, որ հրացանները ուսերին շտապում են կռուել հայրենիքի փրկութեան համար...

Պետք է օգնել, օգնել շուտափոյթ և կարելոյն չափ շատ, ո՛րչափ կարող ենք, ո՛րչափ անսուղ նքան դամ...

Կարելի չէ սպասել, Ով հայ է, թող օգնէ... վեր է կանգնում Սերգէյ Կարպիշ Օդարաշեանը...

Ես տալիս եմ տասը հազար... զրեցեք մի հազար ևս զաւակներիցս... Այո՛, աղաներ դեռ կան մեզանում: Դրանք Սերգէյ Օդարաշեաններն են: Ուսում չեն ստացել, բայց հայեր են սրտով, հոգով, և թէև ականաւոր, աչքի ընկնող հարուստներ չեն, բայց իսկական աղաներ. նրանք այսօր չոքած, կանգնած են թշուառ հայրենիքի սուրբ խորանի առաջ և տալիս են կամաւոր, սրտերից բղիւս: Ժը, այն, ինչ կարող են միայն տալ — իրանց դանձր...

Աղաներ գեռ կան մեզանում: Այն աղաները չեն, որ միայն իրանց ոսկուն են երկբազում, իրանց եսին ծառայում:

Ո՛չ: Այսօր նրանք պիտի ծառայեն ազգին, նրան ազդեցիկ համար:

Ապրին Օդարաշեանները:

Մեր յարգանքը, մեր սէրը նրանց: Ձեռք ձեռքի տուած իրար, մենք նրանց հետ միասին կը մտնենք մեր տունը, որը քաղցած է, աւերակ, ամայի, որը կարօտ է բոլորիս ջանքերին և մեր խելքին և մեր կտրիճների ոյժին և հարուստների փողին:

Որչափ ուրախալի է ինձ ամիւր, կրկնելու և չեղտելու:

Դեռ կան մեզանում աղաներ... Գր. Չախուշեան (Մշակ)

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻԻՐԻՍԻԱ

Լանտոնի «Տէլի Երև»-ին հաղորդւած է թէ Բ. Դուռը կը գրաւէ Հայ եկեղեցիների ստացուածները ինչպէս նաև Հայ անհատների մեծ կալուածները:

Ժողովրդի կողմէն ըմբոստութեան մը առաջն առնելու համար բոլոր չափահաս Հայերը զօրք կուտնէ և զանազան տեղեր կը զրկէ: Սպայիւրի աստիճանին պատկանող և ուրիշ բազմաթիւ Հայ գործեր դասալիք եղած են, չդիմանալով թիւերքերի կողմէն եղած ճնշումներին:

ՀԱՅԵՐ ՅԵՐԻԳՏՈՍ

Գահիրէի «Յուսաբեր»-ին մէջ կը կարդանք հետեւեալը. Նախագէտ տեղի ունեցած ծանուցման համեմատ, այսօր (դեկտ. 31, էջ.), որոշեալ ժամուն, Պէնի-Սուբէնի Հայոց Մայր Եկեղեցին մէջ Գեր. Առաջնորդը գոհա-

որդի խաչերին: Առհասարակ մեր կամաւոր խմբերի մասին զինուորական շրջանակներում շատ լաւ են խօսում, գովելով նրանց քաջութիւնը, հարակիցութիւնը և այլն:

Վերին Աղաի, Սալտաի, Սուրբ Խաչ քաղաքի, Չաքաթալաի և այլ վայրերի մէջ կազմուած են նոյնպէս կոմիտէներ հայ կամաւորներ կազմելու և կամ անոնց նպատակ հասցնելու համար:

Սարըզամիշի մէջ հայ կիների բազմամարդ ժողով մը տեղի ունեւ. նախով կազմուած է կիների կոմիտէ մը միմիայն հայ կամաւորներին նըպատակու համար և ձեռնարկած է հանգանակութեան օր յաջողութեամբ յառաջ կը տարուի:

Դեկտ. 4/17-ին Թիֆլիսէն Սարըզամիշ հասած են 110 կամաւորներ և 12 ուսանողներ իբրեւ բժշկական պաշտօնեայնէր: Խումբը հետեւեալ օրը մեկնած է ուզմադաշտ, միանալով համար Համադասպի գնդին: Խումբը իր հետ կը տանէր Թիֆլիսի հայ օրիորդների նուիրած այն դրօշակը որի կապոյտ շերտին վրայ, ձերմակ տառերով ասեղնագործուած էր հետեւեալ մակագրութիւնը

«Չաքաթալայի վեհապարհ»:

Հայ կամաւորների երկրորդ գնդի հրամանատարութիւնը անցած է Խէջօին իբրեւ յաջորդ առաջին հրամանատար Դրօի որ վիրաւորուեցաւ Կալիքէ-Շամիի կռուին մէջ:

ԱՂԱՆԵՐ ԴԵՌ ԿԵՆ ՄԵԶԱՆՈՒՄ...

Ուրախալի է ասել, չեղտել, որ մեզանում գեռ, այո՛, կան աղաներ... Աղաներ ոչ փողով ու հարստութեամբ, այլ հոգով աղաներ...

Կիրակի Տաղանթօկում հայրատուք

Դորդողուն ձախ մը կը բարձրանայ այդ համատարած լուսեան մէջէն — իմ պաշտելի հայրը կօրչնէ մեզի:

Կաց գէնիթի վրայ, արեւ. խոնարհի՛ր զուլադ, լիով հսկայ. կանգնեցէք դուք, ով ալեակներ լճակին, և լսեցէք օրհնութիւնը մեծ ծերունիին:

Եւ նա կարտասանէ իր օրրազան օրհնութիւնը յուզուած ձայնով մը, աչքերը արտասուակից, զողորմուն ձեռները մեր վրայ տարածած ու ինքը ծնկաչոք:

Լսեցէք, իմ հայրը կօրչնէ նոր սերունդը. «Կօրչնեմ ձեզի յանուն «Չախուրդ օրհնուն», որոնք մերն էին ու անցան:

«Կօրչնեմ ձեզի յանուն այս չիրիմեբուն, որոնք մեր գիւղը կը զարգարեն:

«Կօրչնեմ ձեզի յանուն «մեռած կենդանիներուն», որոնք հպարտ են ձեզմով:

«Օրհնեալ ըլլաք, զաւակներս: Ապրիք, շատ ապրիք, բայց մեզ պէս չապրիք...»:

* *

Դեռ կապրիմ, հայր իմ պաշտելի, կապրիմ քո անունով ու քո օրհնութիւնով:

Օրհնութիւնը միշտ ինձի հետ, կը թափառի այս օտար հողին վրայ, ուր ոչ ոք գիտէ անցեալին ու ապագայ, ուր ոչ ոք գիտէ քո սուրբ օրհնութիւնը և ուր կը ջանամ վերջին փառքով հասնիլ:

Նրանք թէ քո փառքը կատարէր ու դու խաղաղ հանգչէիր քո վերջի կայանին մէջ:

որոնք մտադրած են հայ գինւորներուն պէտք եղած ամենակարեւոր ճերմակեղէնները զրկել:

Մենք հայ գինւորներու մեծ նախանձախնդրութեամբ կը հետեւինք թիւրքահայաստանի մէջ ամէն անգամ դարձածներուն և շատ ուրախ եղանք Մարտէյի մէջ Եկովկասի Հայ կամաւորներուն նպաստող կոմիտէի մը կազմուելուն համար: Կը մագլթենք որ ան ունենայ արգելանքաւոր զորքունէութիւն մը՝ այս Սուրբ Գործի պահանջներուն համապատասխան ոյժ մը ստանալով Հայ ազգէն:

Յանուս ֆրանսական
բանակի հայ կամաւորներուն
Թ. Գ.

ՀԱՅ ԱԶԳԻ ՄԱՍԻՆ ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Լոնտոնի Տնտեսական և Քաղաքական գիտութիւնների վարժարանին մէջ՝ Լոնտոնի Համալսարանի Մարդարանական կաճառին առջև՝ Տիար Ա. Ս. Սաֆրաստեան Հայաստանի, Հայ ժողովրդի և ունոր պատմութեան մասին հետաքրքրաշարժ ուսումնասիրութիւն մը կարդացած է որի մէկ մասը հրատարակած է Լոնտոնի Ararat ամսաթերթը զեկտեմբերի թուին մէջ, մնացած մասն ալ յաջորդ թուին թողալ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երեսփոխանական և Դերակոյտ ժողովները տարեգլխին առթով, իրենց նոր Գիւաններ ընտրութեան համար նիստ ունեցան յունվար 12ի երեքշաբթի օր: Տ. Անդոնէն Տիւպօ վերընտրուեցաւ Առնեապետ Դերակոյտին և Տ. Տէշանէ՛ Երեսփոխանական ժողովին:

Յունվար 14ի հինգշաբթի օր երկու ժողովներն ալ իրենց յաջորդ նիստն ունեցան որ նորընտիր գիւանի անդամներն իրենց պաշտօնի զուխն անցան: Այս առթով երկու առնեապետներն ալ իրենց ժողովի մէջ բացման ճառերը խօսեցան հայրենասիրական ջերմ զգացումէ ներշնչուած վսեմ ոճով մը որ բուն ծափահարութիւնները արժանացաւ:

Ժողովները պիտի շարունակեն իրենց նիստեր, վաւերացնելու համար կառավարութեան կողմէն ներկայացւած մի քանի օրինադրեմներ և այլն:

ԹԻՒՐԿԻԱԻ ՄԻՋԱՄՏՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ

Անգլիահայիկ զօրաբանակը որ Պարսիկ գրաւեց և Միջագետքի զուգները հասած է, դրամ է Գորնաի Տիգրիսի և Եփրատի իրար խառնուած աղբիւն քով: Այդ աղբիւն շուրջ մէկ հզօր բանակավայր մը շինելէ յետոյ, արշաւող զօրքերի մէկ մասը Տիգրիսի ձախ ափին վեր կը բարձրանայ այժմ, Պարսիկի ուղղութեամբ, կը կարծուի թէ այդ ար-

շաւողի նպատակէն է Սուրիոյ Տիգրիսի ամենակարեւոր քաղաքն Եզդի Ամարան որ Պարսկային Ծոց-Պարսկ. Գորնա-Պարսիկի կարաւանների ճանապարհին գլխաւոր կայանն է: Ճանապարհին երկարութեան վերայ գտնուող թիւրք պահապան զօրքերը գերի բռնուած են առանց չափաւանջ դիմադրութեան: Իրագի (հարաւային Միջագետք) արաբ ժողովուրդները շատ լաւ ընդունելութիւն կընեն Անգլիացիներին իբրեւ ազատարաններ:

— Արժանահաւատ աղբիւրներէ Անգլիա հասած լուրերին նայելով Կ.պօլսի մէջ հասկցեր են այժմ թէ եգիպտոսի դէմ ձեռնարկուած արշաւանքը անյախօջ բան մ'է և այդ անյախօջութեան մէկ գլխաւոր պատճառ ալ այս է որ կը վախցուի թէ Սիրիայի ծովեզերքը կիջնեն անգլիական զօրքեր որոնք կընան վտանգել թիւրք զօրքերի հաղորդակցութիւնը: Եւ սպասուել անոնց ետեւի կողմէն: Նոյն լուրերին նայելով, Պարսիկի թիւրք զօրքերի բարոյական կացութիւնը շատ խանգարուած է, թէ՛ բաւական կարգապահութիւն չկայ և թէ՛ զրգուրութիւն կը տիրէ իրենց մէջ:

— Պարսիկի զօրաբանակի հրամանատարը իրեւ թող մէկը պաշտօնանկ եղած և ուրիշ տեղ ղրկուած է: Երկրորդ զօրաբանակի հրամանատար Շամիլ փաշան ալ ամբաստանուելով դատի ենթարկուած է:

— Թիւրք գինւորականներին մէջ զրգուրութիւնը էնվէր փաշան դէմ հետզհետէ կը սաստկանայ:

— Էնվէր փաշան Կ.պօլսի վերագործեր է: Իր գլխաւոր թիկնապահը գերի բռնուած է Հայաստանի ուսուցիչ թիւրքական վերջին կառնեւրին մէջ:

— «Տէյլի Նիւս»-ի գրածին նայելով հաւատարմութիւն ստացուած է թէ թիւրքական Ա. զօրաբանակին որի կեդրոնավայրը Կ.պօլսն է, պատկանող զօրքեր կը գտնուէին այն շոգենաւի մէջ որին ընկղմեց վերջերս ռուս յաճախու մը Սինոպի մօտ: Եթէ ռուս նաւատորմը յաջողի արգիլել ծովի կողմէն բոլոր հազար գակցութիւնները, թիւրքական շատ դժուար պիտի լինի ցամաքի կողմէն զօրք ղրկել Հայաստան որովհետեւ փոքր-Ասիայի ճանապարհները անանցանելի են պատերազմական փոխադրութիւններ համար: Նարաթներ կամ նոյն իսկ ամիսներ պէտք են տեղը հասնելու համար և մինչև այդ տեսն դժուար է որ ղիմանայ Էրզրում:

— Մեծ վախ կը տիրէ Կ.պօլսի մէջ թէ անգլիոստանական նաւատորմը շուտով պիտի մտնէ Տարսուսէն ներս և ռուսական ալ՝ վոսփօրէն: Սուլթանն ու պետական մարդեր, ինչպէս և Գերմաններն ու Աւստրիացիները դէպի Գոնեա կամ Պրատտ փախչելու պատրաստութիւններ տեսած են:

ԹԻՒՐԿԻԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ.պօլսէն յնվր. 12ին Ամագէր-տամ ստացուած հեռագիր մը կիւմացունէ որ նախարարութիւնը Երեսփոխանական ժողովին ներկայացուցեր է ծրագիր մը, 10 միլիոն օսմ. ոսկիի պատերազմական վարկ մը պահանջելու համար: Ժողովի դիւանին յանձնուած ելկմտական տեղեկագիրը կիւմացունէ որ առաջիկայ տարիի ելկմտացոյցի պակասորդը պիտի լինի 20 միլիոն օսմ. ոսկի, միասին հաշուելով 10 միլիոնի պատերազմական վարկը, արդէն եղած արտակարգ ծախքերը և ելկմտացոյցի սովորական պակասորդը, կառավարութիւնը կառավարէ նոր տուրքեր աւելցնել շաքարին, սրճին, թէյին, քարիւղին և այլնի վրայ:

— Լոնտոնի «Տէյլի Նիւս»-ի Թըլթալիցը Պարսիկագէտ կիւմացունէ որ Կ.պօլսի մէջ մահի սպառնալիքով արգիլուած է Սարըղամիշի աղետին նկատմամբ արտահանել ստացուած լուրեր տարածելը: Հին թիւրքերի կուսակցութեան հարուստ անդամները հրաման ստացած են պատերազմի երթալու, բայց ընդհանրապէս փախուստի ճանքան կը բռնեն անոնք: Քաղաքականութեամբ չըբաղող հարուստ թիւրքերն ալ Կ.պօլսը կը թողուն և կերթան տեղաւորուել փոքր-Ասիայի մէջ:

— Պարսիկագէտներ կը հեռագրեն յնվր. 14ին թէ թիւրքիկի նաւատորմի հրամանատարութեան պաշտօնէն հանուած է գերմանացի ծովակալ Սուլզոն, Սեյդիլին մէջ իր կրած անյախօջութիւններին պատճառով:

— Թիֆլիզէն կը հեռագրեն թէ թիւրքական Գ. զօրաբանակի սպա-յակոյտի պետ Նուրի պէյ որը Սուլթանը զրկած էր պատերազմի գաշտը քննութիւն կատարելու համար Սարըղամիշի պարտութեան պատճառներին վրայ, Գարաուրդանի կըռուի միջոցին գերի ընկեր է ռուս կազակների ձեռքը:

ԹԻՒՐԿԻԱԿԱՆ ԱՐՇԱԿԱՆՔԸ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Թիւրք զօրքերը որոնք Ռւրմիաի ճանքով Պարսկաստանի մէջ յառաջացած էին, սակաւի անդթութիւններ զօրծելով գիւղերը աւերակ դարձուցելէ յետոյ յաջողեր էին Գալթէ մտնել: Պարսիկներն անկարող ներկայացան անոնց դիմադրելու Գուցէ թուլցած ալ էին շրանալով թիւրքերի ման խոտուածներէ, Պարսկաստանի վրայէն ռուսական ազդեցութիւնը թօթափելու հրապարակ 15.000 փախստականներ ջուղայէն անցնելով Երևան ապաստանած են:

Թէհրանէն յնվր. 15ին արուած հեռագիր մը կընէ թէ թիւրքերը հրացանի բռնած են Սոմէ Պուլադի և Մարաղաի կառավարիչները Սոկէ

շատ, ողջ ողջ այրած են հայ մը և երկու ռուսահայատական: Գալթէ գրաւող թիւրք զօրքերի ջոկատը կը քալէ այժմ դէպի Ջուղա (Ճուլֆա) իրեն կաշակցի ուրիշ ջոկատ մ'ալ որ Ուրմիա-Սարմասի մէջտեղէն կը յառաջանայ:

ՋԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Աւստհունդարիկ արտաքին գործերի նախարար Պերխուզա կոմսը իր պաշտօնէն հրաժարական տուաւ որ ընդունուեցաւ կայսրէն: Իրեն յաջորդեց հունգարացի նախարար պարոն Ստեֆան Պիւրեան:

Պերխուզաի հրաժարականը որ այս միջոցին անշուար չէր կընար անցնել, լրագիրների կողմէն զանազան մեղմութիւններ տեղի տուած է:

— Սոսկալի երկրաշարժէ մը մեծապէս վնասուեցան իտալիկ Սիէզ-զանօ քաղաքը և իր մօտակայները, Սիէզան, Գօլլարմէյէ, Սիէշիօ և այլն: Կըսուի թէ 12.000 հոգի մեռած է և 20.000 վիրաւորուած: Կառավարութիւնը կը ջանայ օգնութիւններ հասցունել աղետաւորներին: Թագաւորը փութաց անձամբ այցելել իրենց:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԾԱՆՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Հ. Գ. Զարհանէլեան Պատմութիւն հայկական տպարանի եւն. սկզբնաւորութեան մինչ առ մեզ: 1,30 (1,50):

Հայ մամուլը (15 տարուան մէջ 1894-1908): Աշխատասիրեց Հ. Մ. Պօտուրեան: Հայ թերթերի շատերի խմբագիրներին և յօդուածագիրներին պատկերները դրուած են սոյն գրքի մէջ: 1,25 (1,50):

Ազգաւթ (Արշարունեաց ընկերութեան խնդրանքով Հ. Ղ. Ինճիհեանի գրած և նոյն ընկերութեան ծախքով հրատարակւած տեսարակ մ'է ազգասիրութեան յորդորող, որի մէջ ցոյց կը տրուին ազգասիրութեան հրաշալի արդիւնքները, հին և նոր ազգերի ազգայնէր մեծ մարդերի կատարած գործերն օրինակներ բերուելով): Բ. տպգր. 1902: 1,70 (1,80):

Պատմութիւն Ռուսիայի: Ե. տպգր. 1911: (Նկարաքրքրաշարժ և հրահանգիչ վիպատանութիւն մը, որէն ամէն լեզուի թարգմանուած): 1,30 (1,60):

Հ. Ա. Գոն Լայպօն. — ԲԱՌԻՐԻՔ ԳԱՂՂ. — ՀԱՅ. ՎԵՆԵՐԻԿ Ա. Ղաղար. 1914: Գլխ. 1 ֆր. 10 (1,20):

(Գրքանի փոքրագիր բառարան մ'է 710 երեսներէ բաղկացած, առնալով և փրանսիկէն զբէթէ բոլոր գործածական բառերը պարունակող. վերջը գրուած է նաև անկանոն բայերի խմբահանգը):

SETH. J. M. MESOPE History of the Armenians in India (from the earliest times of the present day). 5 fr. (5. 50)

ՏՆՈՐԵՆ — ՆՄԱՐԳԻ

ՓՈՌՓՈՐԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԵՅԼ

Հայերէն Տպարանի Գ. Փարքապետի
Le Gérant: François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi